

Orlogskaptajn P. Freen:

Indlæg i anledning af:
Kommandis overførelse:

Spørgsmålet om Danmark som
Vogter af Adgangen til Østersøen.
26. 1. 1926.

Kommandis overførelse:

Bemærkninger til Indlægget.

129/329
26/1 26
P

Indte: Aulening af Hr. Kommandør Mebeles
Forslag: "Spørgsmaal om Traktat om
Vagter af Adgangen til Østersøen"
af Orløvskejserske Spen

i Galientnant - Subkabet

P. Danmarks Forpligtelse som
Vagter af.

Ved Besvarelsen af Spørgsmaalet
om hvorvidt det vil være betimeligt for
Danmark ~~om~~ ^{at} der foreligger en Traktat,
der giver klare Regler for Besættelse af
Købstædernes fæstninger til Østersøen,
forekommer det mig heldigt at under-
søge følgende Pkter inden Besvarelsen.

Som Puncte 1) Hvilken Betryggelse vil en
saadan Traktat yde Danmark,

2) Hvilken Udstrækning kan
saadanne betryggende
Forpligtelser taales af
den Kræft om militære
Forholdenes indvirkning

2) Hvilke militære Foranstaltninger
kan saadanne Forpligtelser taales at
medføre - udover de Kræfter som de nu
værende folkeretlige Bestemmelser stiller
til Danmark.

Hvad nu det første Pkt, angaaende
Betryggelsen, angaar vil jeg gerne anføre
følgende: Kommandøren omtaler i Be-
gyndelsen af sit Foredrag med stor Skær-
psind Traktatens Betydning i al Almindel-
lighed og udtaler i sit Resumé blandt
andet følgende:

"Folkeforbundet vil trods den nylige
Virksomhed det har udøvet paa
mange Omraader ikke være i Stand til
at forhindre Krig mellem Stormagtes-
de Rige, som under de nuværende For-
hold kan tænkes at opstaa synes at
være saadanne som i høj Grad kommer
til at angaa Danmark, især hvis Dan-
mark kan antages at have Forpligtelse
som Vagter af Adgangen til Østersøen."

Jeg kan fuldstændig slutte mig
til denne Kommandørens Konklusion,
men det forekommer mig, at den er
i Modstrid med Kommandørens Op-
fattelse af det ønskelige for Dan-
mark i at indgaa yderligere Vind-

P. interesse og læsning

spuatable Forpligtelser i dette folkeretlige
Spørgsmaal.

Mig forekommer det, at saedanne
Forpligtelser meget let kan blive mindre
belæggende for os end det folkeretlige
nuværende status quo.

For at Danmark kan holde
Fred saavel med ~~Petersen~~ som
med Vestmagter, der er i Kamp -
og det beviser Krimkrigen og Verdens-
krigen dog at vi kan, - saa maaske
vi politisk set have saa meget Raad-
erum, at vi kan lempe os efter For-
holderne som de nu udvikler sig,
og det er klart, at jo mere vi er bundet
af Traktater jo mindre Raaderum
har Udenrigspolitikken.

Det er en Balancekunst for
en lille Stat at vare neutral, naar
den ligger i Centrum af Kampor-
kanen, ~~men~~ selv for en dygtig
Linedanser kan Snoren vare for smal.

Neutralt er jo som bekendt
ikke højlydende af krigsførende man
behøver blot at mindes Napoleons
Ord: "En neutral er en forstilt
Fjende, en Egoist eller en fejj, som
vil have Tid til at vælge et Parti."
Takket være Danmarks militære Ufo-
maanedhed er vi paa Forhaand pre-
destineret til at være Egoister og set
med andres Øjne eventuelt fejje.
Thi, saaledes som Landet nu ligger,
kan Danmark være udsat for paa
den ene Side ikke at kunne mod-
staa Trykket fra Vestmagternes Haade
og paa den anden Side heller ikke at
kunne modstaa en Oprykning af
Tysklands Hær.

Hvis vi derfor ikke paa Forhaand

England - Belgium

Tyskland stærkest ud-
Lig, hvor andre Fælle-
ser med Skytseforbuddet
over et strategiske Fælle-
stret over det store Tid y
Rum, efter Færdens
Nærmest det store Land
vi har y det store under

hvis vi hadt Følge
er hvad vi alle
Kunne

3.
Tsaarpunkt i i sig hele Kan
vege

Pyrokrævs politisk
Ressurser!

Ki maa handle saaledes

Strategiske Problemer.

Trindis vidre

T med en Ligning i
Osterrum.

vil slutte os til den ene eller den anden
Part / saaledes som, der kan være Tale
om, naar to Stater inden for Folke-
forbundet kommer i Krig, ^{da vi} og helst
vil leve i Fred med begge, ja saa maa
vi lempe os saavidt mulig efter Tryk-
ket snart fra den ene snart fra den
anden alt i den Udstrækning vi frygter
den ene eller den anden. Landheden
er jo dog, at det var paa den Maade
vi brugte Gletschet i Havn efter 4 aars
vanskelig Navigation under Verdens-
krigen. Lom en dansk Regeringsmi-
nister sagde: Jeg driver ikke fransk
Politik, ikke engelsk og heller ikke
tysk, jeg driver dansk Politik.

Far nu at vende tilbage til
selv Egningsmaalet, maa vi stille os
følgende klart: Er det baade i
Vestmagternes og Østmagternes
Interesse at Danmark holder sine
Gennemsejlingsfarvande aabne under
en Krig imellem disse Magter, og hvor
Danmark selv inddrages i Krig, hvor-
vidt er det da interesseres i at være
forpligtiget til at overholde Bestem-
melser i saa Henseende.

Jeg mener at kunne give Kom-
mandoren fuldstændig Red i al det
almindelige til være, at det er i Vest-
magternes Interesse, at Gennemsejlings-
farvandene holdes aabne.

Derimod føler jeg mig overbe-
vist om at Tyskland i endnu højere
Grad end i 1914 ser sin Interesse i
at Gennemsejlingsfarvandene lukkes
ud fra det almindelig anførte Ar-
gument, at Tysklands Flaade langt
fra nu udgør samme Trusel som
før, og ud fra den Bendsgerning at

7.
Som tyske.

Tysklands Hær indtil videre er saa svækket, at den i langt ringere Grad kan afse Krigsmateriel til et Forsvar mod Invasioner paa Østersøens Nordkyst.

Kommandøren vil maaske dog i mod indvending, at hvis denne min Betragtning er rigtig saa vil Tyskland - ligesaaledes som efter Kommandørens Mening ogsaa Rusland - gaa med til en saadan Traktat og i saa Fald falder Spørgsmaalet bort. /

Ug saa er vi saa meget
Konger.

Nej, der er den Fare, at Tyskland i Ojeblikket gaar med. Han behøver blot at mindes, at Tyskland dog indtil Verdenskrigens Aabning forblev Medunderskriver paa Traktaten om Belgiens Neutralitet, som den ikke desto mindre ikke alene brød, men endog havde forberedt at ville bryde og det er saaledes muligt, at Tyskland paa samme Maade i Ojeblikket vil gaa med til en saadan Traktat for den gennem, at tilskynde sig andre statsretlige Fordele vel klar over at den ogsaa kun vil betragte denne Traktat som en Papirslap, hvis det gælder Tysklands Livsinteresser.

Efter min Mening vil vi folgelig paa Forhaand have paalaget os Forpligtelser, der er i decideret Overensstemmelse med den ene Parts Interesser, men neppe i Overensstemmelse med den anden Parts, naar det kommer til Styrkeproven, Krigen, hvis derigen nemt have faare Betingelser for at kunne bevare vor Neutralitet.

Som en Fordel anfoier Kommandøren, at en saadan Traktat i

højere Grad vilde sikre at store Bro^{er} paa den anden Side Nordsoen nok skulde komme og hjælpe "Lille Bro", men det vanskelige er, at Tyskland meget vel kan tænkes at paaføre Frankrig-Polen Krig i en Situation hvor Store Bro^{er} er i Arviders andetsteds, England har i Sindhed nok at tage Vare paa Verden rundt og kan ikke hou Lang forudrettes at kunne concen-
 here hele sin Flaade i Nordsoen.

Hvad angaar Spørgsmaalet om Danmarks Interesser, naar det selv er i Krig skal anføres, at det selv er af største Betydning at vi selv har fuld Raaderet over vort Co-territorium. Forpligtelses der reducerer Mulighederne for den fri Udnyttelse f. Eks af submarine Vaaben vil være en alvorlig Hemsko. De vil let medføre at vi afskærer os selv fra saadanne forberedende Foranstaltninger, som vi senere, naar den anden Part ikke overholder Forpligtelserne, haardt vil ramme.

Kommandøren har sikkert Red i at en saadan Traktat i høj Grad vil gaae Forsvars agitationen, navnlig hvad angaar Løforsvaret, men

Hvad ~~nu~~ dernæst angaar det andet Punkt: hvilke militære Foranstaltninger disse Forpligtelser kan tænkes at medføre udover hvad de folkeretlige Krav allerede stiller, skal jeg bemærke:

Kommandøren har ~~sikkert~~ ^{mueligvis} Red i at en saadan Traktat i høj Grad vil gaae Forsvars agitationen, navnlig hvad angaar Løforsvaret, men der er seeppe Grund til at antage at de ikke forsvarende Partier ønsker Traktaten

gennemførelse alene i dette Øjemed disse Partier vil sikkert meget vel forstå, at saadanne Forpligtelser snarere vil betyde en Oprustning end en Nedrustning og snarere vil betyde en militær Fare end det modsatte

Ti se hiler

Hvis disse Partier gaar med til en Traktat om Besættelsen i vare Rennemøglingsforbandede kan denne Traktat i alt Fald meget let komme til at minde om Lausanne Traktaten af 24 Juli 1923 om Bosphorus og Dardanellerne, med store demilitariserede Zoner og slige Opgivelser af danske Løveranilet.

Naturligvis maa man sige, at alt afhænger af, hvorledes Traktaten kommer til at se ud, men skal den tage Højde for alle sandsynlige Situationer og Interesser, saa vil den ikke betyde stort mere end ingen Traktat, den vil kun blive en Fjerbold mere i Ordstriden mellem Folkerejning og Løvere.

Lemmeligheden er vist den at naar Øresunds Traktaten af 1857 blev saa uklar paa dette Punkt, som den blev, og naar vi ikke senere har faaet nogen Traktat desangaaende saa skyldes det dels modsættende Interesser mellem Staterne og dels Vanskeligheden for Danmarks Vedkommende ved at forme en Traktat der i et og alt blev i Danmarks egen Interesse og begge disse Forhold er saavidt jeg skønner i fuldt Maal stadig vil Stede

Foruden Traktaten for
Øresund er der en anden
sige skal overhovedet den
indføres og skulle trykke
sig Tids an den, hvis den
kommer fra tværs af den Riosmarer

1.
Indlæg i Anledning af Hr. Kommandør Drechsels Foredrag i
Sølieutenant-Selskabet:

"Spørgsmaalet om Danmark som Vogter af Adgangen til Østersøen".
af Orlogskaptajn Ipsen.

Lef, 36

Ved Besvarelsen af Spørgsmaalet, om hvorvidt det vil være betimeligt for Danmark at der foreligger en Traktat, der giver klare Regler for Danmarks Forpligtelser som Vogter af Gennemsejlingsfarvandene til Østersøen, forekommer det mig heldigt at undersøge følgende Punkter inden Besvarelsen.

Som Punkt 1). Hvilken Betyggelse vil en saadan Traktat yde Danmark.

og som Pkt. 2) I Hvilken Udstrækning kan saadanne Traktatmæssige Forpligtelser tænkes at medføre Krav om militære Forholdsregler ud over dem som de nuværende folkeretlige Bestemmelser stiller til Danmark.

Hvad nu det første Punkt, angaaende Betyggelsen, angaar vil jeg gerne anføre følgende: Kommandøren omtaler i Begyndelsen af sit interessante og lærerige Foredrag med stor Skepsis Traktaters Betygning i al Almindelighed og udtaler i sit Resumé blandt andet følgende:

" Folkeforbundet vil trods den nyttige Virksomhed det har udøvet paa mange Omraader ikke være i Stand til at forhindre Krige mellem Stormagter og de Krige, som under de nuværende Forhold kan tænkes at opstaa synes at være saadanne som i høj Grad kommer til at angaa Danmark, især hvis Danmark kan antages at have Forpligtelser, som Vogter af Adgangen til Østersøen.

Jeg kan fuldstændig slutte mig til denne Kommandørens Konklusion, men det forekommer mig, at den er i Modstrid med Kommandørens Opfattelse af det ønskelige for Danmark i at indgaa yderligere og indisputable Forpligtelser i dette folkeretlige Spørgsmaal.

Mig forekommer det, at saadanne Forpligtelser meget let kan blive mindre Betyggende for os end det folkeretlige

2
nuværende status quo.

For at Danmark kan holde Fred saavel med Østersø-
som Vestmagter, der er i Kamp - og det beviser Krimkrigen og
Verdenskrigen dog at vi kan, - saa maa vi politisk set have saa
meget Raaderum, at vi kan lempe os efter Forholdene, som de nu
udvikler sig, og det er klart, at jo mere vi er bundet af Trak-
taten jo mindre Raaderum har Udenrigspolitikken.

Det er en Balancekunst for en lille Stat at være
neutral, naar den ligger i Centret af Kamporkanen, og selv for
en dygtig Linedanser kan Snoren være for smal.

Neutrale er jo som bekendt ikke højagtede af krigs-
førende, man behøver blot at mindes Napoleons Ord: "En Neutral
er en forstilt Fjende, en Egoist eller en fejg, som vil have
Tid til at vælge et Parti". Takket være Danmarks militære Ufor-
maahed er vi paa Forhaand predestineret til at være Egoister
og set med andres Øjne eventuelt fejge. Thi, saaledes som Lan-
det nu ligger kan Danmark være udsat for paa den ene Side ikke
at kunne modstaa Trykket fra Vestmagternes Flaade og paa den an-
den Side heller ikke at kunne modstaa en Oprykning af Tysk-
lands Hær.

Hvis vi derfor ikke paa Forhaand vil slutte os til
den ene eller den anden Part, saafremt vi i det hele taget kan
vælge saaledes som, der kan være Tale om, naar to Stater inden ^{for}
Folkeforbundet kommer i Krig, og da vi helst vil leve i Fred
med begge, ja saa maa vi lempe os saavidt mulig efter Trykket
snart fra den ene snart fra den anden, alt i den Udstrækning
vi frygter den ene eller den anden og det kræver politisk Raa-
derum. Sandheden er jo dog, at det var paa den Maade vi bragte
Statsskibet i Havn efter 4 Aars vanskelig Navigation under
Verdenskrigen. Vi maa handle saaledes som en dansk Udenrigs-
minister sagde: Jeg driver ikke fransk Politik, ikke engelsk og hel-
ler ikke tysk, jeg driver dansk Politik.

For nu at vende tilbage til selve Spørgsmaalet, maa
vi stille os følgende strategiske Problemer klart: Er det baade
i Vestmagternes og Østmagternes Interesse at Danmark holder sine
Gennemsejlingsfarvand aabne under en Krig imellem, disse Magter,
og hvis Danmark selv inddrages i Krig, hvorvidt er det da inter-
esseret i at være forpligtiget til at overholde Bestemmelser i
saa Henseende.

Jeg mener at kunne give Kommandøren fuldstændig Ret i at det almindelige vil være, at det er i Vestmagternes Interesse, at Gennemsejlingsfarvandene holdes aabne.

Derimod føler jeg mig overbevist om, at Tyskland indtil videre i endnu højere Grad end i 1914 ser sin Interesse i at Gennemsejlingsfarvandene lukkes ud fra det almindelig anførte Argument, at Tysklands Flaade langt fra nu udgør samme Trusel som før mod en Indtrængen i Østersøen, og ud fra den Kendsgerning, at Tysklands Hær indtil videre er saa svækket, at den i langt ringere Grad kan afse Krigsmateriel til Forsvar mod Invasioner paa den tyske Østersø-Nordkyst.

Kommandøren vil maaske der i mod indvende, at hvis denne min Betragtning er rigtig saa vil Tyskland - ligesaa lidt som efter Kommandørens Mening ogsaa Rusland - gaa med til en saadan Traktat og i saa Fald falder Spørgsmaalet bort og saa er vi saameget klogere.

Nej, der er den Fare, at Tyskland i Øjeblikket gaar med. Man behøver blot at mindes, at Tyskland dog indtil Verdenskrigens Aabning forblev Medunderskriver paa Traktaten om Belgiens Neutralitet, som den ikke destomindre ikke alene brød, men endog havde forberedt at ville bryde og det er saaledes muligt, at Tyskland paa samme Maade i Øjeblikket vil gaa med til en saadan Traktat for derigennem, at tilsjakre sig andre statsretlige Fordele vel klar over, at den ogsaa kun vil betragte denne Traktat som en Papirslap, hvis det gælder Tysklands Livsinteresser.

Efter min Mening vil vi følgelig paa Forhaand have paataget os Forpligtelser, der er i decideret Overensstemmelse med den ene Parts Interesser, men neppe i Overensstemmelse med den anden Parts, naar det kommer til Styrkeprøven, Krigen. Vi vil derigennem have færre Betingelser for at kunne bevare vor Neutralitet. Som en Fordel anfører Kommandøren, at en saadan Traktat i højere Grad vilde sikre, at "store Bror" paa den anden Side Nordsøen nok skulde komme og hjælpe "Lille Bror", men det vanskelige er, at Tyskland meget vel kan tænkes at paaføre Frankrig-Polen Krig i en Situation hvor "Store Bror" er i Erinder andetsteds, England har i Sandhed nok at tage Vare paa

5.
skal overholde dem, medens de stærke bryder sig Fejl om dem,
hvis de kommer paa Tværs af deres Livsinteresser.

København 10/26.

Herrn tillader jeg mig med
Tak for Gaav at tilhagesende Bogs.
Septim. Grens Tuslag i Aulebring
af mit Foredrag i Lieutenant -
Selskabet d. 26 de f. M. Jeg har
reddrevet nogle fra Bemærkning?
ger dertil, som vedlægges, og som
jeg vilde sætte Pris paa at fra apha.
varet i Lieutenant - Selskabets
Archiv Gaavnen med det øvrige.

Med Arkhidighed
Dreud

Til

Formanden for Lieutenant - Selskabet.

Kommandør Drechsels

Bemærkninger til Orlogskaptajn Ipsens

Indlæg i Anledning af Foredrag

om Danmark som Vogter af Adgangen til

Østersøen.

Orlogskaptajn Ipsen citerer i Begyndelsen af sit Indlæg rigtigt min ringe Tro til Traktaters Betydning i Almindelighed og mener at jeg dermed modsiger mig selv, men han har overset, at jeg udtrykkelig i mit Foredrag skelner mellem Traktater, hvis Overholdelse de Paagældende (her er særligt Tale om Vestmagterne) har Interesse i eller ikke.

Orlogskaptajnen priser dernæst Balancekunstens Udøvelse i Udenrigspolitik og derfor særligt Forholdene under Verdenskrigen. Jeg har i mit Foredrag fremført det usædvanlige Held, der ledsagede os under denne Krig ved at England ikke optog nogen Aktion i Østersøen, men fremhævet, hvad dette kunde have ført til for Danmark, hvis England havde gjort det. At stole paa Balancekunsten i et saadant Tilfælde kan jeg ikke anse for muligt med mindre man vil stille sig i Klasse med visse Balkanstater eller lign. Som Forsvar for at lempe sig efter Trykket snart fra den ene snart fra den anden Side nævnes en Udtalelse af en dansk Udenrigsminister, om at han driver dansk Politik. Det er lidt vanskeligt, at se Forbindelsen mellem dette og det foreliggende Spørgsmaal, men i hvert Fald vil Henvisning til dansk Udenrigspolitik i Fortiden neppe virke overbevisende.

Orlogskaptajnen mener ligesom jeg at fri Gennemsejling er i Vestmagternes Interesse, men anfører derimod Tysklands formentlige Modstand mod Sagen. Jeg har som jeg har anført hørt Udtalelser om det modsatte, men i alle Fald, Tysklands Sømagt har jo nu ingen Betydning overfor Vestmagterne. Her synes altsaa paa Forhaand at være Brug for Balancekunsten.

Den store Tillid til Folkeforbundets Hjælp kan jeg, som jeg har sagt i min Replik, ikke dele, især ikke saalænge Rusland er udenfor det. Som Forholdene ligger for Tiden anser jeg Danmark for at være et af de mest udsatte Lande, naar Talen er om at blive

berørt af en kommende Krig, og dette stemmer selv med Dr. P. Munchs Udtalelser.

Jeg er ganske af Orlogskaptajnens Mening, at de ikke forsvarsvenlige Partier herhjemme vil være imod en Ordning af Danmarks Forpligtelse. Det er, som Orlogskaptajnen nævner, fordi det snarere vil betyde en Oprustning end en Nedrustning, altsaa en Ordning af vort Forsvar. Derfor forekommer det mig ogsaa, at mit Foredrag gaar i forsvarsvenlig Retning, Orlogskaptajnens indirekte i den modsatte. Jeg har iøvrigt ikke omtalt, at mine Forslag skulde falde alle til Behag, men kun, "store Dele af Befolkningen" og navnlig har jeg henvist til tidligere men nu frafaldene Forsvarsvenner.

Hvorledes man end vil se paa denne Sag: Naar, som jeg har paavist, det under Forhandlinger om Locarno Traktaten har været nævnt, at der bør paalægges de baltiske Stater (Danmark) Forpligtelser m. Ht. Adgangen til Østersøen, synes det let naturligt at dette fører til et Spørgsmaal fra vor Side om hvori man da mener disse Forpligtelser skal bestaa og - hvis vi skal vedblive at være Medlemmer af Folkeforbundet - hvorledes en Ordning af dem kan tilvejebringes.